

1 Βάρος της απόδειξης

Οι διάδικοι φέρουν το βάρος απόδειξης των περιστατικών στα οποία βασίζονται οι ισχυρισμοί ή ενστάσεις τους. Ο ενάγων φέρει το βάρος απόδειξης των ισχυρισμών του, ο δε εναγόμενος των ενστάσεών του.

1.1 Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν το βάρος της απόδειξης;

Αποδείξεις υποβάλλονται από τους διαδίκους και από λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη. Σε περίπτωση που κάποιος διάδικος ή άλλος ενδιαφερόμενος αδυνατεί να προσκομίσει συγκεκριμένες αποδείξεις, και εφόσον υποβάλει αιτιολογημένο σχετικό αίτημα, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την προσαγωγή των σχετικών αποδείξεων.

1.2 Υπάρχουν κανόνες που εξαιρούν ορισμένα πραγματικά περιστατικά από το βάρος της απόδειξης; Σε ποιες περιπτώσεις; Είναι δυνατό στις περιπτώσεις αυτές να προσκομισθούν αποδείξεις περί της μη ισχύος συγκεκριμένου νόμιμου τεκμηρίου;

Πραγματικά περιστατικά, τα οποία κατά την κρίση του δικαστηρίου αποτελούν κοινή γνώση, δεν χρήζουν απόδειξης.

Περιστατικά τα οποία έχουν κριθεί ως αποδεδειγμένα δυνάμει απόφασης η οποία έχει εκδοθεί επί διαφοράς αστικού δικαίου δεν απαιτείται να αποδειχθούν σε οποιαδήποτε άλλη αντίστοιχη διαφορά μεταξύ των ιδίων διαδίκων.

Δικαστική απόφαση η οποία έχει εκδοθεί επί ποινικής υποθέσεως και έχει νομική ισχύ δεσμεύει το δικαστήριο το οποίο κρίνει μια διαφορά σχετικά με την αστική ευθύνη του προσώπου που αφορά η απόφαση του ποινικού δικαστηρίου, αλλά μόνο όσον αφορά το ζήτημα κατά πόσον έχει τελεστεί ποινικό αδίκημα δια πράξεως ή παραλείψεως, και το ζήτημα κατά πόσον αυτό έχει τελεστεί από το εν λόγω πρόσωπο ή με την ανοχή του.

Πραγματικά περιστατικά τα οποία θεωρούνται αποδεδειγμένα από τον νόμο, δεν χρήζουν απόδειξης. Τα τεκμήρια αυτά μπορούν να ανατραπούν σύμφωνα με την κοινή διαδικασία.

Ένας διάδικος δεν φέρει βάρος απόδειξης σε σχέση με περιστατικά τα οποία δεν αμφισβητούνται από τον αντίδικο σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στον νόμο περί πολιτικής δικονομίας.

1.3 Σε ποιο βαθμό πρέπει το δικαστήριο να πεισθεί για ένα πραγματικό περιστατικό ώστε να βασίσει την απόφασή του στην ύπαρξη αυτού του πραγματικού περιστατικού;

Το δικαστήριο οφείλει να εκτιμήσει τις αποδείξεις στο μέτρο που αυτό κρίνει αναγκαίο, εφόσον αυτές έχουν εξετασθεί διεξοδικά, πλήρως και αντικειμενικά κατά τη συζήτηση και σύμφωνα με νομική προσέγγιση η οποία βασίζεται σε λογικές αρχές, επιστημονικά πορίσματα ή συμπεράσματα της καθημερινής πρακτικής. Το δικαστήριο οφείλει να εκθέσει στην απόφασή του τους λόγους για τους οποίους στηρίχθηκε σε συγκεκριμένες αποδείξεις έναντι άλλων, καθώς και τους λόγους για τους οποίους έκρινε συγκεκριμένα περιστατικά επαρκώς αποδεδειγμένα ενώ άλλα όχι. Δεν υπάρχουν αποδείξεις οι οποίες έχουν εκ του νόμου δεσμευτική ισχύ για το δικαστήριο.

2 Διεξαγωγή αποδείξεων

2.1 Απαιτείται πάντοτε αίτηση διαδίκου για τη διεξαγωγή των αποδείξεων ή μπορεί ο δικαστής σε ορισμένες περιπτώσεις να πραγματοποιήσει τη διεξαγωγή των αποδείξεων αυτεπαγγέλτως;

Σύμφωνα με τον νόμο περί πολιτικής δικονομίας οι διάδικοι είναι υπεύθυνοι για την προσκόμιση αποδείξεων, ωστόσο σε ορισμένες περιπτώσεις το δικαστήριο μπορεί να διατάξει αποδείξεις αυτεπαγγέλτως (για παράδειγμα όταν διακυβεύονται τα συμφέροντα ανηλικού). Εάν το δικαστήριο κρίνει ότι δεν έχουν προσκομιστεί αποδείξεις οι οποίες θεμελιώνουν κάποιο ή κάποια περιστατικά επί των οποίων βασίζονται οι ισχυρισμοί ή ενστάσεις ενός διαδίκου, ενημερώνει σχετικά τους διαδίκους και, εάν κρίνεται απαραίτητο, τάσσει προθεσμία για την προσκόμιση αποδείξεων.

2.2 Ποιες είναι οι ενέργειες μετά την έγκριση της αίτησης διαδίκου σχετικά με τη διεξαγωγή αποδείξεων;

Έγγραφες αποδείξεις και λοιπό αποδεικτικό υλικό προσκομίζονται στο δικαστήριο από τους διαδίκους. Εάν οι διάδικοι επικαλούνται προφορικές αποδείξεις, το δικαστήριο καλεί τους μάρτυρες τους οποίους προτείνουν οι διάδικοι προκειμένου αυτοί να καταθέσουν ενώπιόν του. Το δικαστήριο προσθέτει τις αποδείξεις στον φάκελο της υπόθεσης.

2.3 Σε ποιες περιπτώσεις μπορεί το δικαστήριο να απορρίψει αίτηση διαδίκου για συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων;

Το δικαστήριο επιτρέπει αποκλειστικά την προσαγωγή αποδείξεων οι οποίες προβλέπονται από τον νόμο ή σχετίζονται με την υπόθεση. Το δικαστήριο δύναται να μην κάνει δεκτές αποδείξεις οι οποίες προσκομίζονται μετά τη 14η ημέρα πριν από τη συζήτηση, εκτός εάν το δικαστήριο έχει τάξει διαφορετική προθεσμία προσαγωγής αποδείξεων. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης της υπόθεσης επιτρέπεται η προσαγωγή αποδείξεων κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος οποιουδήποτε διαδίκου ή άλλου ενδιαφερομένου, εφόσον αυτό δεν προκαλεί καθυστερήσεις στην κρίση της υπόθεσης ή το δικαστήριο θεωρεί ότι υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για τους οποίους δεν προσκομίστηκαν οι αποδείξεις εμπρόθεσμα, ή οι αποδείξεις αφορούν περιστατικά τα οποία ήλθαν στο φως κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

Μαρτυρικές καταθέσεις οι οποίες βασίζονται σε πληροφορίες αγνώστων πηγών ή πληροφορίες τις οποίες οι μάρτυρες έχουν λάβει από τρίτους οι οποίοι δεν έχουν εξεταστεί, δεν αποτελούν επιτρεπτές αποδείξεις.

2.4 Ποια είναι τα διάφορα αποδεικτικά μέσα;

Παρατηρήσεις των διαδίκων ή άλλων ενδιαφερομένων τρίτων οι οποίες περιέχουν πληροφορίες σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά επί των οποίων βασίζονται οι ισχυρισμοί ή ενστάσεις των διαδίκων, εφόσον υποστηρίζονται από άλλες αποδείξεις οι οποίες έχουν επαληθευτεί και εκτιμηθεί κατά την συζήτηση της υπόθεσης

οι καταθέσεις μαρτύρων και πραγματογνωμώνων

έγγραφες αποδείξεις, ήτοι έγγραφα ή λοιπά κείμενα τα οποία περιέχουν πληροφορίες για περιστατικά τα οποία σχετίζονται με την υπόθεση υπό τη μορφή επιστολών, αριθμητικών στοιχείων ή άλλων γραπτών συμβόλων ή τεχνικών μέσων, και τα αντίστοιχα αποθηκευτικά μέσα (κασέτες ήχου ή εικόνας, δισκέτες κλπ.)

υλικά αποδεικτικά μέσα

εκθέσεις πραγματογνωμώνων

γνώμες εμπειρογνωμώνων

εκθέσεις δημοσίων φορέων.

2.5 Ποιες είναι οι μέθοδοι συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων από την κατάθεση μαρτύρων και σε τι διαφέρουν από τη συγκέντρωση αποδείξεων που προέρχονται από πραγματογνώμονα; Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν την υποβολή γραπτών αποδεικτικών στοιχείων και εκθέσεων/γνωμοδοτήσεων πραγματογνωμόνων ;

Δεν υπάρχει ουσιαστική διαφορά: οι καταθέσεις πραγματογνωμόνων και λοιπών μαρτύρων αποτελούν αποδείξεις, οι δε έγγραφες δηλώσεις πραγματογνωμόνων επίσης αποτελούν αποδείξεις. Οι μάρτυρες ή πραγματογνώμονες υποχρεούνται να εμφανιστούν στο δικαστήριο εφόσον έχουν κλητευθεί για να καταθέσουν σχετικά με γεγονότα τα οποία είναι γνωστά στους ίδιους (μάρτυρες) ή να εκφράσουν αντικειμενική γνώμη για ίδιο λογαριασμό σε σχέση με επιστημονικά, τεχνικά, καλλιτεχνικά ή λοιπά ζητήματα τα οποία έχουν διερευνήσει.

2.6 Υπάρχουν αποδεικτικά μέσα με μεγαλύτερη αποδεικτική αξία από τα άλλα;

Δεν υπάρχουν αποδείξεις οι οποίες έχουν από το νόμο δεσμευτική ισχύ για το δικαστήριο. Αντίθετα, το δικαστήριο οφείλει να εκθέσει στην απόφασή του τους λόγους για τους οποίους στηρίχθηκε σε συγκεκριμένες αποδείξεις έναντι άλλων, καθώς και τους λόγους για τους οποίους έκρινε συγκεκριμένα περιστατικά επαρκώς αποδεδειγμένα ενώ άλλα όχι.

2.7 Είναι υποχρεωτική η χρήση συγκεκριμένων αποδεικτικών μέσων για την απόδειξη ορισμένων πραγματικών περιστατικών;

Ναι. Πραγματικά περιστατικά, τα οποία σύμφωνα με το νόμο μπορούν να αποδειχθούν μόνο με συγκεκριμένα αποδεικτικά μέσα, δεν μπορούν να αποδειχθούν με χρήση άλλων αποδεικτικών μέσων.

Το δικαστήριο κάνει δεκτά μόνο τα αποδεικτικά μέσα που ορίζονται στο νόμο.

2.8 Οι μάρτυρες υποχρεούνται από το νόμο να καταθέσουν;

Μάρτυρας ο οποίος έχει κληθεί να καταθέσει στο δικαστήριο δεν έχει δικαίωμα να αρνηθεί να καταθέσει, παρά μόνο στις περιπτώσεις που ορίζονται από το νόμο.

2.9 Σε ποιες περιπτώσεις οι μάρτυρες μπορούν να αρνηθούν να καταθέσουν;

Τα ακόλουθα πρόσωπα έχουν δικαίωμα να αρνηθούν να καταθέσουν:

συγγενείς σε ευθεία ή πλάγια γραμμή πρώτου ή δεύτερου βαθμού, σύζυγοι, συγγενείς εξ αγχιστείας πρώτου βαθμού, καθώς και μέλη της οικογένειας των διαδίκων

κηδεμόνες και επίτροποι των διαδίκων, καθώς και πρόσωπα υπό την κηδεμονία ή την επιτροπεία των διαδίκων πρόσωπα τα οποία βρίσκονται σε αντιδικία με οποιονδήποτε διάδικο στο πλαίσιο άλλης διαφοράς.

2.10 Μπορεί ένα πρόσωπο που αρνείται τη μαρτυρία να υποστεί κυρώσεις ή να εξαναγκασθεί να καταθέσει;

Μάρτυρας ο οποίος έχει συμπληρώσει το 14ο έτος της ηλικίας του και αρνείται να καταθέσει για λόγους τους οποίους το δικαστήριο κρίνει αβάσιμους ή καταθέτει με πρόθεση ψευδώς, διαπράττει ποινικό αδίκημα σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα.

Σε περίπτωση που μάρτυρας δεν εμφανίστηκε να καταθέσει, χωρίς βάσιμη αιτία, παρά την κλήτευσή του από δικαστήριο ή δικαστή, μπορεί να επιβληθεί από το δικαστήριο μέγιστο πρόστιμο 60 ευρώ ή να διαταχθεί η εμφάνισή του ενώπιον του δικαστηρίου.

2.11 Υπάρχουν πρόσωπα τα οποία δεν επιτρέπεται να εξετάζονται ως μάρτυρες;

Οι θρησκευτικοί λειτουργοί δεν υποχρεούνται να καταθέτουν για περιστατικά τα οποία έχουν περιέλθει σε γνώση τους δια της εξομολόγησης, ενώ πρόσωπα τα οποία λόγω θέσης ή επαγγέλματος δεν επιτρέπεται να κοινοποιούν συγκεκριμένες πληροφορίες δεν υποχρεούνται να καταθέτουν τις πληροφορίες αυτές ενώπιον του δικαστηρίου

οι ανήλικοι δεν έχουν υποχρέωση να καταθέτουν περιστατικά τα οποία αποτελούν αποδεικτικά στοιχεία εις βάρος των γονέων, προ-γονέων ή αδελφών τους πρόσωπα με σωματική ή διανοητική αναπηρία τα οποία δεν σε θέση να εκτιμήσουν σωστά τα γεγονότα της υπόθεσης δεν έχουν υποχρέωση να καταθέσουν παιδιά τα οποία δεν έχουν συμπληρώσει το έβδομο έτος της ηλικίας τους δεν έχουν υποχρέωση να καταθέτουν.

2.12 Ποιος είναι ο ρόλος του δικαστή και των διαδίκων κατά την εξέταση μάρτυρα; Υπό ποιους όρους μπορεί ένας μάρτυρας να εξεταστεί με τηλεδιάσκεψη ή άλλα τεχνικά μέσα;

Πρόσωπο το οποίο έχει κλητευθεί ως μάρτυρας υποχρεούται να εμφανιστεί στο δικαστήριο και να καταθέσει με ειλικρίνεια για τα γεγονότα τα οποία γνωρίζει. Οι μάρτυρες έχουν υποχρέωση να απαντούν στις ερωτήσεις του δικαστηρίου και των διαδίκων. Επιτρέπεται η κατ' οίκον εξέταση μάρτυρα εφόσον αυτός δεν είναι ικανός να εμφανιστεί στο δικαστήριο λόγω ασθένειας, γήρατος, αναπηρίας ή για άλλο βάσιμο λόγο. Επίσης επιτρέπεται η εξέταση μάρτυρα δια τηλεδιάσκεψης μεταξύ του δικαστηρίου και του χώρου όπου βρίσκεται ο μάρτυρας, ή του χώρου που διαθέτει τον απαραίτητο εξοπλισμό προς τον σκοπό αυτό.

3 Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων

3.1 Στις περιπτώσεις που τα αποδεικτικά στοιχεία δεν έχουν συγκεντρωθεί με νόμιμο τρόπο από διάδικο, μπορεί να τα χρησιμοποιήσει το δικαστήριο για την έκδοση της απόφασής του;

Οι διάδικοι μπορούν να αμφισβητήσουν την ακρίβεια των εγγράφων αποδείξεων.

Έγγραφες αποδείξεις δεν έχουν δικαίωμα να αμφισβητήσουν πρόσωπα τα οποία τις έχουν υπογράψει ιδιοχείρως. Τα πρόσωπα αυτά μπορούν να αμφισβητήσουν τις αποδείξεις κινώντας ξεχωριστή διαδικασία, εφόσον έχουν υπογράψει τα σχετικά έγγραφα με εξαναγκασμό, υπό απειλή ή ως αποτέλεσμα απάτης. Επιτρέπεται επίσης η υποβολή τεκμηριωμένου αιτήματος για την κήρυξη της πλαστότητας εγγράφου. Εάν το δικαστήριο θεωρεί κάποιο έγγραφο πλαστό, το αποκλείει από την αποδεικτική διαδικασία και ενημερώνει την αρμόδια εισαγγελία. Προκειμένου το δικαστήριο να αποφανθεί επί της πλαστότητας ενός εγγράφου μπορεί να διατάξει πραγματογνωμοσύνη ή άλλες αποδείξεις. Εάν το δικαστήριο κρίνει ότι διάδικος υπέβαλε αίτημα κήρυξης πλαστότητας χωρίς βάσιμη αιτία, μπορεί να επιβάλει στο πρόσωπο αυτό πρόστιμο.

Σύμφωνα με τον νόμο περί πολιτικής δικονομίας, πρόσωπο το οποίο έχει κλητευθεί ως μάρτυρας υποχρεούται να εμφανιστεί στο δικαστήριο και να καταθέσει με ειλικρίνεια για τα γεγονότα τα οποία γνωρίζει. Εφόσον ένας διάδικος επιθυμεί να αποδείξει κάποια πραγματικά περιστατικά δια μαρτύρων, αυτός οφείλει στο σχετικό αίτημά του προς το δικαστήριο να εκθέσει τις ουσιώδεις πτυχές της υπόθεσης τις οποίες θα αποδείξει η κατάθεση των μαρτύρων.

3.2 Γίνονται δεκτές ως αποδεικτικά στοιχεία οι μαρτυρίες των διαδίκων;

Παρατηρήσεις των διαδίκων ή άλλων ενδιαφερομένων τρίτων οι οποίες περιέχουν πληροφορίες σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά επί των οποίων βασίζονται οι ισχυρισμοί ή ενστάσεις τους, γίνονται δεκτές ως αποδείξεις εφόσον υποστηρίζονται από άλλες αποδείξεις οι οποίες έχουν επαληθευτεί και εκτιμηθεί κατά την συζήτηση της υπόθεσης. Σε περίπτωση που ένας διάδικος ομολογήσει τους ισχυρισμούς ή τα πραγματικά περιστατικά επί των οποίων βασίζονται οι ισχυρισμοί ή ενστάσεις του αντιδίκου, το δικαστήριο μπορεί να θεωρήσει τα αντίστοιχα περιστατικά πλήρως αποδειχθέντα, εφόσον είναι απολύτως πεπεισμένο ότι η ομολογία δεν είναι αποτέλεσμα απάτης, εξαναγκασμού, απειλής ή λάθους και δεν έχει ως σκοπό την απόκρυψη της αλήθειας.

Τελευταία επικαιροποίηση: 07/02/2019

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.